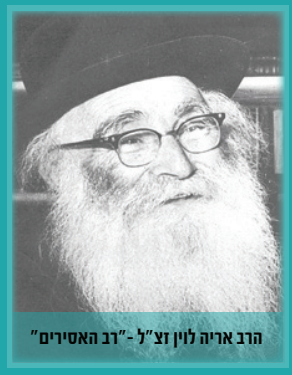
הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

פרשת יתרו

כ' שבט תשע"ט

גליון מספר 109

דרך חיים

בפרשתנו מגיע יתרו עם צפורה ובני משה אל עם ישראל השוכן במדבר. אם נתבונן במהלך חמשת החומשים, ובכלל בספרי התנ"ך מעלתם וייחוסם של בני משה כמעט נעלם לחלוטין מן העין. אין שמם מוזכר, ולא זוכים הם להיות בעלי שררה כלשהי בעם ישראל. זאת בשונה מבני אהרן שזוכים להתייחסות רחבה ולשושלת של כהונה, וחור- בנה של מרים שזוכה גם הוא להתייחסות מיוחדת.

ישנו מדרש פלאי בדברי חז"ל שיתרו התנה עם מישהו תנאי לנתינת צפורה ביתו לאשה- שיסכים משה לתת את בנו לעבודה זרה אצל סבו, שהיה כהן עבודה זרה במדין. הרבי מגור בעל 'פני מנחם' זי"ע אמר שהוא לא ישא פנים למי שיבין מדרש זה כפשוטו.

אנו רואים בדברי חז"ל שכשבא משה להיפטר מן העולם ציווה עליו הקב"ה שיתן את ממשלת הנהגת ישראל בידי יהושע בן נון, והתפלא משה על כך מדוע בניו לא זוכים להמשיך דרכו. ולפליאתו יש מקום רב, שכן הלכה פסוקה היא שרב שנפטר ובנו ראוי לשבת על כסאו- בנו קודם לכל אדם. הוא הדין למלך ישראל שנפטר שבנו קודם, וכן למדו בהלכות שליח ציבור בימים נוראים שאם לבנו יש קול ערב- קודם לכל אדם.

בטעם העברת נשיאות ישראל ליהושע בן נון מבאר הקב"ה שהוא משום ש"הרבה שרתך יהושע והרבה חלק לך כבוד, והוא היה משכים ומעריב בבית הועד שלך לסדר הספסלין ופורס את המחצלאות" (ילקוט שמעוני פנחס רמז תשעו). מכאן אנו רואים שההנהגה בישראל תלויה בעמל, טרחה, ומסירות נפש על התורה.

הגמרא (בבא בתרא דף קי עמוד א) אומרת שיהונתן בנו של גרשם בן משה למד מאביו שעדיף להיות מושכר לעבודה זרה ולא להצטרך לבריות. ומבארת הגמרא שלא הבין את כוונת אביו, שלא התכוון לעבודה זרה ממש אלא לעבודה הזרה לטבעו. כך גם יש להבין את מסירת בנו של משה לעבודה זרה. מטבע הכנתם היו בני משה מוכנים לסבל, טרחה ומאמץ על התורה ועל הנהגת כלל ישראל. יתרו בחמלתו עליהם מבקש ממשה שישאירם בידיו, שחלילה לא יצטרכו לסבול ולהתייסר. משה רבנו מקבל את דעת חמיו ומרחם על בניו, ולא דורש מהם ומאתגר אותם. זוהי עבודה זרה- זרה לטבעם אותו ירשו מאביהם. ומכח חוסר המאמץ והרחמים היתירים של משה נשמטו בניו מן הנהגת ישראל לדורי דורות.

המשך בעמוד הבא

טלפון: 1700-700-999 | דוא"ל: ish.tsadik@gmail.com | אתר: www.ish-tsadik.org.il

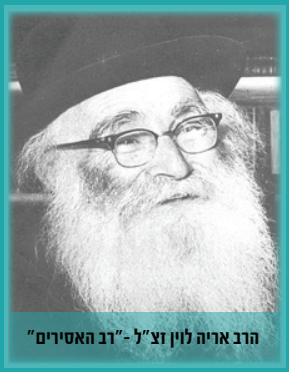

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

דרך חיים

כמה יש לנו ללמוד מהדבר, שלעתים איננו מתעקשים עם בנינו ובנותינו על מאמץ, על קושי ומסירות עבור ערכי הקודש. ואם בבניו של משה שבטבעם זרמה תכונת אביהם, כל שכן וכל שכן בבנינו אנו כמה יש לנו להתאמץ להרגילם בקדושה ובטהרה.

שבת שלום,

חיים אידלס

טלפון: 1700-700-999 | **דוא"ל:** ish.tsadik@gmail.com | **אתר:** www.ish-tsadik.org.il

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

בדרכו של ר' אריה

מספר הרב אברהם ברדצקי, אחד מתלמידיו של ר' אריה בתלמוד-תורה 'עץ-חיים':

לפני כשלושים ושש שנה, בהיותי תלמיד בתלמוד תורה עץ-חיים בירושלים, התקוטטו מספר תלמידים בפתח הכניסה לתלמוד-תורה.

ראה זאת ר' אריה וקרא לתלמידים להיכנס לחדרו. נטל מארון הספרים מסכת 'יומא', עלעל בדפים עד אשר הגיע לדף פ"ו, והתחיל להקריא מתוך הגמרא את הקטע המדבר בגודל עוון 'חילול השם'.

תוך כדי הלימוד התרגש הרבי כל כך עד שהחל לבכות ואמר: "אני מוכן להסתלק מן העולם, ובלבד שלא אגרום לחילול השם חלילה!".

למותר לציין עד כמה השפיעו הדברים הללו על ליבותינו, ובכינו גם אנו יחד עימו.

(איש צדיק היה עמוד 210)

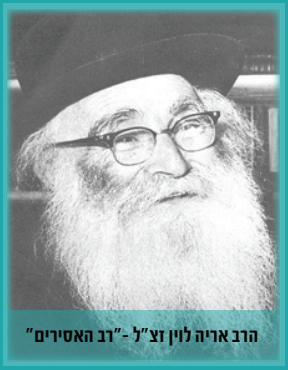
הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

הלכה ומנהג

לאחר שעסקנו בהקדמה לתפילה עמידה נחל לעסוק בדיני הברכות עצמן.

הגמרא (ברכות דף לד עמוד א) מחלקת את ברכות שמונה עשרה לשלושה חלקים: "אמר רבי חנינא: ראשונות - דומה לעבד שמסדר שבח לפני רבו, אמצעיות - דומה לעבד שמבקש פרס מרבו, אחרונות - דומה לעבד שקבל פרס מרבו ונפטר והולך לו". כלומר, תחילת ג' הברכות הראשונות באות לעורר אותנו לשבח לבוראנו, וכנגזרת מכך אומרת הגמרא שאין מקום בברכות אלו לבקשת צרכינו, אלא שבח יוצרנו בלבד. כך גם ג' הברכות האחרונות עסוקות בהודאה לה' יתברך על כל הטוב אשר גמלנו, ובשל כך גם בהן אין מקום לבקשה. לעומת זאת, הברכות האמצעיות עיקר עניינן בקשה על כל העניינים אשר אנו זקוקים להם, בכלל ובפרט.

נחלקו רב הונא ורב אסי מה דינו של אדם שטעה באחת מברכות שמונה עשרה. לדעת רב הונא חוזר לתחילת אותו חלק ברכות בהן נמצא, בג' ראשונות חוזר לתחילת התפילה, באמצעיות ל"אתה חונן" ובאחרונות ל"רצה". לעומת זאת, רב אסי סובר שכיוון שסדר הברכות האמצעיות אינו מעכב אין חוזרים בהן ל"אתה חונן" אלא לתחילת אותה הברכה שטעה בה, אמנם בג' הברכות הראשונות והאחרונות מודה הוא לדעת רב הונא שחוזר לתחילת אותן הברכות. למעשה, אנו פוסקים כדעת רב אסי שהטועה בברכות האמצעיות חוזר לתחילת אותה הברכה שטעה בה.

ממוצא דבר אנו למדים שאדם ששגה בג' ברכותיו הראשונות או האחרונות אינו יכול לחזור לתחילת אותה ברכה, אלא עליו לחזור לתחילת התפילה או ל"רצה". כמובן, כבכל הדינים התלויים בדיבור, אם תיקן מיד את לשונות תוך כדי דיבור (כזמן אמירת "שלום עליך רבי") אינו צריך לחזור לראש הברכות אלא ממשיך הלאה בברכה. בכל אופן כתבו הפוסקים שנכון שאדם יסדיר תפילתו שתהיה שגורה בפיו בלא טעויות, ואם אינו ודאי בשגרת תפילתו בפיו מן הראוי שיתפלל מתוך הסידור אשר מצוי בזמננו בפני כל אחד ואחד מן המתפללים.

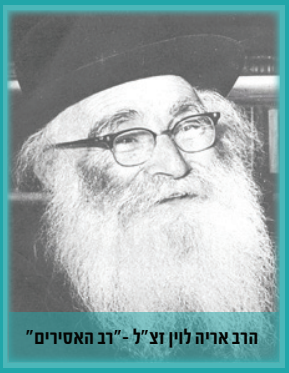
הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

שו"ת

עם הרב חיים אידלס

שאלה | חבר שלי זרק בטעות את הבגדים שלי לאשפה בפנימיית הישיבה משום שחשב שהם חלק מזבל שלו, האם הוא צריך לשלם וכמה?

תשובה | זו מחלוקת בין הראשונים; התוס' (ב"ק כז.) סובר שזה אונס גמור ולכן הוא פטור, והמחנה אפרים (נזקי ממון סי' ז') הוכיח מדברי הרשב"א שהוא חייב (וכל מה שפטור הוא דווקא ביין נסך מדין היזק שאינו ניכר). והנתיבות הכריע (סי' קכ"ו סק"ו) שחייב. ולכן אפילו שבדרך כלל יכול הנתבע לומר שקים לי כדעת הפוטרים, כאן במקרה שלנו הוא חייב, כי זוהי ההכרעה פשוטה בין הפוסקים להלכה ולמעשה לחייבו. ונחייבו לפי ערך ההפסד של בגדים.

אך כמובן שצריך בדין תורה לשמוע את שני הצדדים, ולכן נסייג שלשאלה המדויקת הזו זו תהיה התשובה, אך יתכן ותשתנה לפי שינוי הפרטים שבה.

שאלה | אדם השתמש ברכב שהושכר ע"י חברו ובמהלך השימוש נשבר הפנס, חברת ההשכרה חייבה את השוכר ב-1000 ₪ כאשר גובה הנזק מוערך ב-150 ש"ח, האם על המזיק לשלם גם את הפער בין גובה הנזק לגובה החיוב ע"י חברת ההשכרה?

תשובה | המשתמש פטור לחלוטין מתשלום הפער ומחובתו לשלם רק את ההיזק שנאמד ב-150 ש"ח ולא יותר, ומה שחברת ההשכרה החתימה את השוכר על עושק צדדי מופקע אין זה מעניינו. אין חיוב על דין גרמא בגרימת חוב צדדי וכדומה, ובזה לא חייב גם מדין שמיים.